

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆՆԵՐ

ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԴՈՒԹՅԱՆ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ

ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԵՐՊԱՐՎԵՍ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ
ՇՐՋԱՆԱԿՈՒՄ

ՔՐԻՍՏԻՆԱ ԱՎԱԳՅԱՆ

Խ. Արուսյանի անվան ՀՊՄՀ, ՀՀ, Երևան

Էլ հասցե՝ christinaavagiavagyan@gmail.com

DOI: 10.24234/scientific.v2i52.380

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում ուսումնասիրվում է նախագծային ուսումնառության դերը կերպարվեստի դասավանդման գործընթացում՝ սովորողների ստեղծագործական, հետազոտական և համագործակցային կարողությունների զարգացման տեսանկյունից: Հետազոտության օբյեկտը կերպարվեստի ուսուցման գործընթացն է հանրակրթական դպրոցում, իսկ ուսումնասիրության առանցքը՝ նախագծային ուսումնառության կիրառման մանկավարժական հնարավորությունները: Նպատակն է հիմնավորել, որ նախագծային ուսումնառությունը կարող է կերպարվեստի դասերը վերածել ակտիվ հետազոտական և ստեղծագործական ընթացքի, որտեղ սովորողը ոչ միայն յուրացնում է գեղարվեստական գիտելիք, այլև ինքնուրույն ուսումնասիրում է մշակութային, սոցիալական և գեղագիտական խնդիրներ: Հետազոտության ընթացքում կատարված փորձերի արդյունքները ցույց են տալիս, որ նախագծային աշխատանքը նպաստում է տեղեկատվության վերլուծությանը, գաղափարների վիճուալ մեկնաբանմանը, խմբային փոխգործակցությանը և ստեղծագործական լուծումների մշակմանը: Եզրակացվում է, որ նախագծային ուսումնառությունը բարձրացնում է կերպարվեստի ուսուցման արդյունավետությունը՝ ձևավորելով նախաձեռնող, պատասխանատու և ինքնուրույն մտածող սովորողներ, որոնք կարող են արվեստի միջոցով արձագանքել մշակութային խնդիրներին:

Հիմնաբառեր՝ նախագծային ուսումնառություն, կերպարվեստի դասավանդում, ստեղծագործականություն, հետազոտություն

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ժամանակակից կրթության մեջ առավել ընդգծվում են ուսուցման այնպիսի մոդելների կիրառման անհրաժեշտությունը, որոնք ապահովում են ոչ միայն գիտելիքի յուրացում, այլև դրա կիրառումը սոցիալական, մշակութային և ստեղծագործական տարբեր իրավիճակներում: Կրթության փոփոխության ընկալման փոփոխությունը պայմանավորված է սովորողի դերի վերաիմաստավորմամբ. նա այլևս չի դիտարկվում որպես պատրաստի գիտելիքի պասիվ ընդունող, այլ՝ գիտելիքի կառուցման, հետազոտման և մեկնաբանման ակտիվ մասնակից: Այս համատեքստում նախագծային ուսումնառությունը դիտարկվում է որպես մեթոդաբանական մոտեցում, որը հնարավորություն է տալիս ուսումնական գործընթացը կազմակերպել իրական կյանքի խնդիրների, մշակութային երևույթների և գեղագիտական հարցադրումների շուրջ: Այն սովորողներից պահանջում է հարցադրումների ձևակերպում, տեղեկատվության որոնում, աղբյուրների վերլուծություն, տեսակետների համադրում, համագործակցային աշխատանք և ստեղծագործական արդյունքի ներկայացում: Ոլորտում առկա հիմնական մտահոգություններից մեկն այն է, որ կերպարվեստի ուսուցումը երբեմն սահմանափակվում է տեխնիկական հմտությունների ձևավորմամբ կամ առանձին գեղարվեստական թեմաների ուսումնասիրությամբ՝ լիարժեք չբացահայտելով արվեստի ճանաչողական, մշակութային և հասարակական ներուժը: Մինչդեռ կերպարվեստը կարող է հանդես գալ որպես ինքնարտահայտման, մշակութային ինքնության ճանաչման, հաղորդակցության և հանրային երկխոսության միջոց: Հետազոտության ընթացքում կիրառվել են՝ տեսական վերլուծության, համեմատական ուսումնասիրության, փորձարարական նախագծային աշխատանքների վերլուծության և մանկավարժական փորձի ընդհանրացման մեթոդներ: Դրանք հնարավորություն են տվել ուսումնասիրել նախագծային ուսումնառության կրթագիտական հիմքերը, համադրել դրա վերաբերյալ տարբեր մոտեցումներ և դիտարկել մեթոդի կիրառման հնարավորությունները կերպարվեստի դասավանդման գործընթացում: Հետազոտության արդիականությունը պայմանավորված է կերպարվեստի դասավանդման մեջ այնպիսի մեթոդական մոտեցումների անհրաժեշտությամբ, որոնք կարող են միավորել գեղարվեստական փորձառությունը, մշակութային ճանաչողությունը, ստեղծագործական մտածողությունը և հետազոտական գործունեությունը: Նախագծային ուսումնառության կիրառումը այս ոլորտում հնարավորություն է տալիս սովորողներին ստեղծել հանրային նշանակություն ունեցող արդյունքներ՝ ցուցահանդեսների, թեմատիկ ինստալիացիաների, թվային պատկերասրահների, դիզայնի, հագուստի մոդելավորման, ճարտարապետական և ազգային մշակույթին առնչվող նախագծերի միջոցով: Հետազոտության նպատակն է վերլուծել նախագծային ուսումնառության տեսական և մեթոդաբանական հիմքերը, բացահայտել դրա կիրառման առանձնահատկությունները կերպարվեստի կրթության գործընթացում և պարզել, թե որքանով է այն նպաստում սովորողների ստեղծագործականության, մշակութային ճանաչողության, գեղարվեստական մտածողության և համագործակցային կարողությունների զարգացմանը:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության մեթոդաբանական հիմքը կազմում են նախագծային ուսումնառության տեսական դրույթները և կերպարվեստի կրթության բովանդակային առանձնահատկությունների վերլուծությունը: Աշխատանքում կիրառվել են գիտամեթոդական գրականության ուսումնասիրության, համեմատական վերլուծության, տեսական ընդհանրացման մեթոդներ, գեղարվեստական նախագծերի փորձեր և փորձերի վերլուծություններ որոնց միջոցով դիտարկվել են նախագծային ուսումնառության կառուցվածքային բաղադրիչները, որակի չափանիշները և դրանց համապատասխանությունը կերպարվեստի դասավանդման նպատակներին:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Նախագծային ուսումնառությունը ժամանակակից կրթագիտական տեսության մեջ դիտարկվում է որպես ուսուցման կազմակերպման այնպիսի մոդել, որի շրջանակում գիտելիքի յուրացումը, հետազոտական գործունեությունը և գործնական կիրառությունը հանդես են գալիս որպես փոխկապակցված գործընթացներ: Ի տարբերություն ավանդական ուսուցման մոդելների, որտեղ ուսումնական բովանդակությունը հաճախ ներկայացվում է առանձնացված թեմաների տեսքով, նախագծային ուսումնառությունը հիմնվում է ամբողջական խդիրների, իրական իրավիճակների և հետազոտական հարցադրումների շուրջ կազմակերպված գործունեության վրա: (Thomas, 2000): Այս մոտեցման հիմքում ընկած է այն դրույթը, որ գիտելիքը առավել արդյունավետ է յուրացվում այն դեպքում, երբ սովորողը ներգրավվում է դրա կառուցման և կիրառման գործընթացում: Նախագծային ուսումնառության արդյունավետությունը պայմանավորված է նաև ուսումնառության և իրականության միջև ձևավորվող կապերով: Արդյունավետ նախագծերը սովորողներին ներգրավում են այնպիսի հարցերի և խնդիրների ուսումնասիրության մեջ, որոնք չունեն միանշանակ պատասխաններ և պահանջում են տեղեկատվության հավաքագրում, տարբեր տեսակետների համադրում, տվյալների վերլուծություն և հիմնավորված եզրակացությունների ձևակերպում: Այս պայմաններում ուսումնառությունը ձեռք է բերում հետազոտական բնույթ, իսկ գիտելիքը ձևավորվում է ոչ թե վերարտադրության, այլ ճանաչողական գործընթացների միջոցով (Krajcik, Blumenfeld 2006): Ժամանակակից հետազոտություններում առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվում նաև համագործակցությանը՝ որպես նախագծային ուսումնառության կառուցվածքային բաղադրիչի: Նախագծերի շրջանակում գիտելիքի կառուցումը հաճախ իրականացվում է համատեղ աշխատանքի միջոցով, որտեղ աշակերտները սովորում են քննարկել, հիմնավորել, պաշտպանել և վերանայել սեփական տեսակետները (Barron and Darling Hammond 2008): Այս գործընթացը նպաստում է ոչ միայն հաղորդակցման կարողունակությունների զարգացմանը, այլև ուսումնասիրվող երևույթների խորքային ընկալմանը, թիմում աշխատելու, կարիծքներ լսելու և համոզմունքներ վերանայելու կարողությանը: Նախագծային ուսումնառության ժամանակակից մեկնություններում կարևոր տեղ է հատկացվում նաև սովորողի ինքնավարությանը: Gold Standard PBL մոդելի հեղինակները նշում են, որ բարձրորակ նախագծերը պետք է հնարավորության տան սովորողներին մասնակցելու որոշումների կայացմանը, ընտրելու հետազոտության ուղղություններ, գնահատելու սեփական առաջընթացը և անդրադառնալու կատարված աշխատանքին (Lamer,

Mergendoller, & Boss, 2015): Այս մոտեցումը սովորողին դարձնում է ոչ միայն ուսումնական գործընթացի մասնակից և այլ նաև կազմակերպիչ, ինչը շեշտակի փոխում է վերաբերմունքը թե՛ ուսումնառության, թե՛ դրա ընթացքի նկատմամբ: Նախագծային ուսումնառության արդյունավետությունը կապվում է ոչ թե մեթոդի կիրառման այլ դրա որակի հետ, այն դրական արդյունք է ապահովում, երբ նախագծի նպատակը, ընթացքը, համագործակցային կառուցվածքը և գնահատման չափանիշները նախապես հստակեցված են (Kokotsaki, Menzies, Wiggins): Այս մոտեցումը կարևոր է քանի որ կրթական պրակտիկայում «նախագիծ» հասկացությունը կիրառվում է շատ լայն իմաստով՝ ընդգրկելով ինչպես հետազոտական և ստեղծագործական երկարաժամկետ աշխատանքներ, այնպես էլ սովորական թեմատիկ առաջադրանքներ: Նախագծային աշխատանքի մեթոդիկայի առանձնահատկություններին և որակի ապահովման անհրաժեշտությանը անդրադարձել են մի շարք հետազոտողներ: Օրինակ Ջոն Մերգենդոլերը բարձրացնում էր այն հարցը, թե ինչ չափանիշներով կարելի է տարբերակել բարձրորակ նախագծային ուսումնառությունը ձևական նախագծային աշխատանքից, նա առանցքային է համարում, որ սովորողը ներգրավված լինի մտավոր լուրջ աշխատանքի, իրականությանը առնչվող խնդրի ուսումնասիրության և հանրային ներկայացման ենթակա արդյունքի ստեղծման գործընթացում: (J. Mergendoller 2018): Այս դիրքորոշումը հատկապես կարևոր է կերպարվեստի կրթության համար, քանի որ այստեղ վերջնական գեղարվեստական արդյունքն ինքին բավարար չէ, անհրաժեշտ է վերլուծել դրա մշակութային, գեղագիտական և սոցիալական նշանակությունը:

Նախագծային ուսումնառությունը կերպարվեստի դասավանդման շրջանակներում:

Կերպարվեստի դասավանդման մեջ նախագծային ուսումնառության կիրառումը նպատակահարմար է դիտարկել ոչ թե որպես առանձին ստեղծագործական առաջադրանքի իրականացում, այլ որպես ուսումնական գործընթացի այնպիսի կազմակերպում, որտեղ հետազոտությունը, գեղարվեստական փորձարկումը, նյութի մշակումը և արդյունքի ներկայացումը հանդես են գալիս փոխկապակցված փուլերով: Այս մոտեցումը համապատասխանում է կերպարվեստի առարկայական բնույթին, քանի որ այն ներառում է՝ գեղարվեստական տեխնիկաների յուրացում, վիզուալ միջավայրի դիտարկում, մշակութային երևույթների մեկնություն, նյութի և ձևի ընտրություն, ստեղծված աշխատանքի հիմնավորում և այլն: Կերպարվեստի դասավանդման մեջ նախագծային ուսումնառության կիրառման հիմնավոր օրինակներից է ուսումնասիրությունը, որտեղ նախագիծը կազմակերպվել է «քաղաքային միջավայրի» թեմայի շուրջ՝ դասարանի վիզուալ արվեստի դասում: Հեղինակների մոտեցման կարևորությունն այն է, որ քաղաքը չի դիտարկվում միայն որպես նկարչական պատկերման օբյեկտ, այլ որպես հետազոտության ենթակա վիզուալ և մշակութային միջավայր: Այս պարագայում սովորողները կարող են ուսումնասիրել քաղաքի ճարտարապետական ձևերը, գունային միջավայրը, նշանային համակարգերը, սիմվոլները, հանրային տարածքի գեղագիտական կազմակերպումը և այս ամենի վերաժումը նախագծային աշխատանքի (Kalyoncu & Tepecik 2010) : Նման նախագիծը թույլ է տալիս կերպարվեստի դասը կապել սովորողների անմիջական սոցիալական և մշակութային միջավայրի

հետ: Կերպարվեստի նախագծային ուսուցման մեկ այլ արդյունավետ ուղղություն է ժամանակակից արվեստի ձևերի ներգրավումը: Ժամանակակից արվեստի ձևերի նախագծի շրջանակներում ուսումնասիրությունը տարրական դպրոցի տեսողական արվեստի արտադասարանական խմբակներում ցույց է տալիս, որ ժամանակակից արվեստի ինտեգրատիվ բնույթը կարող է նպաստել տարբեր առարկաներից ձեռք բերված գիտելիքների կիրառմանը նոր ստեղծագործական աշխատանքների ստեղծման ընթացքում (Blagoeva, 2019): Այս մոտեցումը կերպարվեստի դասերի համար մեթոդական կարևոր հետևություն ունի. նախագծային աշխատանքը կարող է կառուցվել ոչ միայն նկարչության շուրջ, այլև ինստալյացիայի, կոլաժի, վերամշակվող նյութերով աշխատանքի, տարածական կոմպոզիցիայի, պաստառաշարի կամ թվային ցուցադրության ձևաչափով: Այս դեպքում սովորողի ստեղծագործական արդյունքը դառնում է ոչ միայն գեղագիտական, այլև գաղափարական, տեխնիկական և մշակութային արտահայտության միջոց: Արվեստի և դիզայնի կրթության մեջ նախագիծը արդյունավետ է այն դեպքում, երբ այն ունի հստակ խնդիր, ժամանակային և կազմակերպչական սահմաններ, ուսուցչի ուղղորդում, աշխատանքային միջավայր և գնահատման մշակված համակարգ (Major & Govers, 2014): Այս դիտարկումը կարևոր է կերպարվեստի դասերի համար, քանի որ այն կանխում է նախագծային աշխատանքի ինքնանպատակ բնույթը: Եթե սովորողներին պարզապես առաջարկվում է ստեղծել աշխատանք որոշակի թեմայով, ապա դա դեռևս նախագծային ուսումնառություն չէ: Նախագծային մոտեցումը ձևավորվում է այն դեպքում, երբ ստեղծագործական աշխատանքը ներառում է խնդրի ուսումնասիրություն, գաղափարի զարգացում, նյութի ընտրություն, փորձարկում, վերանայում և արդյունքի ներկայացում: Նախագծային ուսումնառության կիրառման համար կերպարվեստի դասերում առավել հիմնավոր է «հետազոտություն–գեղարվեստական մշակում–հանրային ներկայացում» մոդելը: Առաջին փուլում սովորողները ուսումնասիրում են ընտրված թեման՝ դիտարկման, լուսանկարչության, էսքիզավորման, հարցման կամ աղբյուրների վերլուծության միջոցով: Երկրորդ փուլում հավաքագրված նյութը վերածվում է գեղարվեստական գաղափարի. սովորողները ընտրում են արտահայտչամիջոցներ, նյութեր, գունային հարաբերություններ, կոմպոզիցիոն կառուցվածք և տեխնիկական լուծումներ: Երրորդ փուլում ստեղծված աշխատանքը ներկայացվում է լսարանին՝ ցուցահանդեսի, թվային պատկերասրահի, պաստառաշարի կամ խմբային քննարկման միջոցով: Այս կառուցվածքը թույլ է տալիս գնահատել ոչ միայն վերջնական աշխատանքը, այլև դրա գաղափարական հիմքը, հետազոտական ընթացքը և գեղարվեստական որոշումներ հիմնավորումը:

STEAM ուղղվածությամբ նախագծերը ևս կարող են արդյունավետ լինել կերպարվեստի դասավանդման մեջ, եթե արվեստը չի ենթարկվում մյուս առարկաներին, այլ պահպանում է իր գեղարվեստական և մեկնաբանականգործառույթը: STEAM արվեստի կրթությանհամատեքստում կարող է կիրառվել երկարաժամկետ, միջառարկայական և սովորողակենտրոն գործունեությամբ (Hawari & Noor, 2020): Այս մոտեցումը առաջարկում է նախագծի փուլային կազմակերպում՝ հիմնարար հարցադրում, պլանավորում, ժամանակացույցի կազմում, ընթացքի մշտադիտարկում, գնահատում և անդրադարձ: Կերպարվեստի

դասում այս մոտեցումը կարող է կիրառվել, օրինակ, լույսի և գույնի փոխազդեցության, բնապահպանական ինստալյացիայի, քաղաքի վիզուալ քարտեզի կամ թվային արվեստի նախագծերի իրականացման ժամանակ: Այսպիսով, կերպարվեստի դասավանդման մեջ նախագծային ուսումնառությունը կարելի է կազմակերպել մի քանի մեթոդական ուղղություններով: Առաջինը վիզուալ միջավայրի հետազոտությունն է, որի ընթացքում սովորողները ուսումնասիրում են քաղաքային, դպրոցական կամ համայնքային տարածքը և այն վերածում գեղարվեստական մեկնաբանության: Երկրորդը մշակութային ժառանգության վերաիմաստավորումն է, երբ ավանդական զարդանախշերը, կերպարվեստի պատմական օրինակները կամ տեղական մշակութային նյութերը կիրառվում են ժամանակակից գեղարվեստական ձևերի մեջ: Երրորդը ժամանակակից արվեստի ձևերի կիրառումն է՝ ինստալյացիա, կոլաժ, օբյեկտային արվեստ, թվային պատկեր, պաստառ կամ միջավայրային աշխատանք: Չորրորդը STEAM ուղղվածությամբ նախագծերն են, որտեղ գեղարվեստական լուծումը

ձևավորվում է բնագիտական, տեխնոլոգիական կամ բնապահպանական հարցի հետ կապի մեջ:

Փորձարարական մաս

Նախագծային ուսումնառության կիրառումը կերպարվեստի դասավանդման մեջ փորձարկվել է սովորողների հետ իրականացված ստեղծագործական նախագծերի միջոցով:

Փորձ 1

Առաջին փորձը տեղեկատվական նկարազարդ գրքույկի ստեղծումն էր, որի թեման հայկական դիցարանն էր: Նախագծի ընթացքում սովորողները ուսումնասիրեցին հայկական դիցարանի աստվածներին, նրանց բնորոշ սիմվոլները, ուժերը և կերպարային առանձնահատկությունները: Հետազոտական փուլից հետո նրանք հորինեցին պատմություն, որտեղ դիցերը հայտնվում են ներկայիս Հայաստանում, այցելում Խալդի աստծո տաճար Էրեբունի թանգարանում, Գառնու հեթանոսական տաճար, ապա գալիս Դիլիջան: Պատմության մեջ աստվածները հանդիպում են երեխաներին, որոնք նրանց ուղեկցում են իրենց դպրոց, ներկայացնում դպրոցական միջավայրը և ուսումնառության գործընթացը: Սովորողները ոչ միայն ուսումնասիրեցին դիցաբանական կերպարները, այլև փորձեցին ժամանակակից ձևով անդրադառնալ նրանց՝ պատկերացնելով նրանց դիցերը 21-րդ դարում: Նրանք գրեցին սցենար, բաժանեցին այն դրվագների, ապա յուրաքանչյուր դրվագ վիզուալացրին նկարազարդումների միջոցով: Աշխատանքի արդյունքում ստեղծվեց նկարազարդ գրքույկ, որտեղ միավորվեցին հետազոտական աշխատանքը, ստեղծագործական գրավոր խոսքը, կերպարների ձևավորումը և գեղարվեստական նկարազարդումը:

Փորձ 2

Հաջորդ նախագիծը նվիրված էր հայկական գորգարվեստի ուսումնասիրությանը և դրա կիրառմանը ժամանակակից մոդուլային դիզայնի մեջ: Նախագծի ընթացքում սովորողները ուսումնասիրեցին հայկական գորգանախշերը, գորգերի տեսակները, դրանց սիմվոլիկան, ինչպես նաև ժամանակակից մոդուլային դիզայնի սկզբունքները: Հետազոտական փուլից հետո սովորողները գորգանախշերի

հիման վրա ստեղծեցին էսքիզներ, թվայնացրին դրանք երկչափ դիզայնի ծրագրերի միջոցով, ապա նախշերը կիրառեցին տարբեր մոդուլների վրա: Աշխատանքի ընթացքում օգտագործվեց նաև լազերային կտրում. սովորողները պատրաստեցին մոդուլները, գունավորեցին դրանք և դրանց միջոցով ստացան հագուստի առանձին մասեր ու ամբողջական հագուստային ձևավորումներ: Նախագծի արդյունքում հայկական ավանդական գորգանախշերը վերաիմաստավորվեցին ժամանակակից դիզայնի լեզվով՝ միավորելով կերպարվեստը, դեկորատիվ-կիրառական արվեստը, տեխնոլոգիան և նորարարական մտածողությունը:

Փորձ 3

Մյուս նախագիծը հիմնված էր Էմմա Խանզադյանի և Էմմա Պարսամյանի գիտական հոդվածների ուսումնասիրության վրա: Սովորողները վերլուծեցին գիտնականների գործունեությունը, նրանց դերը որպես պեղումներ իրականացնողներ, ինչպես նաև նրանց համագործակցությունը հնագիտական աշխատանքի շրջանակներում:

Նախագծի արդյունքում ստեղծվեց նկարազարդ գրքույկ, որտեղ երեխաները տեքստի վերձանման և պատկերազարդման միջոցով ներկայացրին գիտնականների կյանքն ու աշխատանքային առօրյան: Նրանք ստեղծեցին գիտնականների կերպարները, պատկերեցին նրանց հետազոտական միջավայրը, ինչպես նաև նկարազարդեցին հոդվածներում նկարագրված դամբարանները՝ գիտական նկարագրությունները վերածելով վիզուալ պատկերների: Այս նախագիծը նպաստեց գիտական տեքստի ընկալմանը, պատմամշակութային նյութի գեղարվեստական մեկնաբանմանը և կերպարվեստի միջոցով գիտական տեղեկատվության ներկայացմանը:

Փորձ 4

Վերջին նախագիծը նվիրված էր Մխիթար Գոշի առակների հիման վրա անիմացիաների ստեղծմանը: Սովորողները ուսումնասիրեցին ընտրված առակների բովանդակությունը, առանձնացրին հիմնական գաղափարը, կերպարները և գործողությունների հաջորդականությունը: Այնուհետև նրանք մշակեցին սցենար, ստեղծեցին կերպարներ և միջավայր, ապա stop motion տեխնիկայով պատրաստեցին կարճ անիմացիոն աշխատանքներ: Նախագծի ընթացքում սովորողները համադրեցին գրական նյութի վերլուծությունը, կերպարների վիզուալ ձևավորումը, կոմպոզիցիան, կադրերի հաջորդականությունը և տեխնիկական աշխատանքը: Նախագծի արդյունքում Մխիթար Գոշի առակները ներկայացվեցին ժամանակակից վիզուալ ձևաչափով՝ նպաստելով սովորողների ստեղծագործական մտածողության, թիմային աշխատանքի և մեդիաարվեստի հմտությունների զարգացմանը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Կատարված տեսական վերլուծությունը և գործնական նախագծերի արդյունքները ցույց են տալիս, որ նախագծային ուսումնառությունը կերպարվեստի դասավանդման մեջ արդյունավետ է այն դեպքում, երբ այն կազմակերպվում է ոչ միայն որպես ստեղծագործական առաջադրանք, այլ որպես հետազոտության, գեղարվեստական մշակման և արդյունքի ներկայացման ամբողջական գործընթաց: Իրականացված նախագծերը՝ հայկական դիցարանի հիման վրա նկարազարդ գրքույկի ստեղծումը, հայկական գորգանախշերի կիրառմամբ մոդուլային հագուստի

ձևավորումը, Էմմա Խանգադյանի և Էմմա Պարսամյանի գիտական գործունեության վիզուալ ներկայացումը, ինչպես նաև Մխիթար Գոշի առակների հիման վրա stop motion

անիմացիաների պատրաստումը, ցույց տվեցին, որ սովորողները կարողանում են ուսումնասիրել մշակութային, պատմական և գրական նյութը, վերամշակել այն ստեղծագործական ձևով և ներկայացնել նոր գեղարվեստական արդյունքի միջոցով: Այս նախագծերի ընթացքում զարգացան սովորողների հետազոտական կարողությունները, վիզուալ մտածողությունը, ստեղծագործական ինքնուրույնությունը, թիմային աշխատանքը, տեխնոլոգիական հմտությունները և սեփական աշխատանքը հիմնավորելու կարողությունը: Միաժամանակ կերպարվեստի դասը կապվեց մշակութային ժառանգության, ժամանակակից դիզայնի, գիտական տեքստի, գրականության և մեդիաարվեստի հետ: Այսպիսով, նախագծային ուսումնառությունը կերպարվեստի կրթության մեջ նպաստում է ոչ միայն գեղարվեստական հմտությունների զարգացմանը, այլև սովորողների մշակութային ճանաչողության, ստեղծագործական մտածողության և հանրային ներկայացման կարողությունների ձևավորմանը: Դրա արդյունավետ կիրառման համար անհրաժեշտ է ապահովել նախագծի հստակ նպատակ, փուլային ընթացք, նյութի ուսումնասիրություն, ստեղծագործական փորձարկում և վերջնական արդյունքի ներկայացում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

Barron, B., & Darling-Hammond, L. (2008). Teaching for Meaningful Learning: A review of research on inquiry-based and cooperative learning. *George Lucas Educational Foundation*, 15. <https://eric.ed.gov/?id=ED539399>

Blagoeva, N. V. (2019). Project-based integration of contemporary art forms into teaching visual arts to primary school students in the after-school art clubs. *International Journal of Education & the Arts*, 20(18), 1–24. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1231369.pdf>

Hawari, A. D. M., & Noor. (2020). Project based learning Pedagogical design in STEAM art education. *Asian Journal of University Education*, 16(3), 102–111. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1274307.pdf>

Kalyoncu, R., & Tepecik, A. (n.d.). An application of project-based learning in an urban project topic in the Visual Arts course in 8th classes of primary education. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 10(4). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ919879.pdf>

Krajcik, J. S., & Blumenfeld, P. C. (2006). *The Cambridge Handbook of the Learning Sciences; Project-based Learning*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816833.020>

Larmer, J., Mergendoller, J. R., & Boss, S. (2015). *Setting the standard for project based learning: A proven approach to rigorous classroom instruction*. ASCD

Major, S., & Govers, E. (2014). *Project-based learning in visual arts and design: what makes it work?* Ako Aotearoa. <https://ako.ac.nz/assets/Knowledge->

[centre/RHPF-c52-Project-based-learning-in-visual-arts/RESEARCH-REPORT-Project-Based-Learning-in-Visual-Arts-and-Design.pdf](https://www.researchgate.net/publication/328111111/figure/fig/1/figure-fig1/1523111111111/centre/RHPF-c52-Project-based-learning-in-visual-arts/RESEARCH-REPORT-Project-Based-Learning-in-Visual-Arts-and-Design.pdf)

Mergendoller, J. R. (2018). *Defining High Quality PBL: A look at the research*. High Quality Project Based Learning. <https://hqpbl.org/wp-content/uploads/2018/04/Defining-High-Quality-PBL-A-Look-at-the-Research-.pdf>

Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. Autodesk Foundation. https://tecfa.unige.ch/proj/eteachnet/Thomas_researchreview_PBL.pdf

РЕЗЮМЕ

СУЩНОСТЬ И ВОЗМОЖНОСТИ ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

Кристина Авакян

В статье исследуется роль проектного обучения в процессе преподавания изобразительного искусства, в частности с точки зрения развития творческих, исследовательских и коммуникативно-сотруднических компетенций учащихся. Объектом исследования является процесс преподавания изобразительного искусства в общеобразовательной школе, а предметом исследования — педагогический потенциал применения проектного обучения в данном процессе. Цель статьи заключается в обосновании того, что проектное обучение способно преобразовать уроки изобразительного искусства в активный исследовательско-творческий процесс, в рамках которого учащийся не только осваивает художественные знания, но и самостоятельно изучает культурные, социальные и эстетические проблемы. Результаты экспериментальной работы, проведённой в рамках исследования, показывают, что проектная деятельность способствует анализу информации, визуальной интерпретации идей, групповому взаимодействию и разработке творческих решений. Результаты исследования позволяют утверждать, что проектное обучение способствует повышению эффективности преподавания изобразительного искусства, поскольку создает условия для формирования инициативных, ответственных и самостоятельно мыслящих учащихся, способных осмыслить и интерпретировать культурные проблемы средствами искусства.

Ключевые слова: проектное обучение, преподавание изобразительного искусства, творческое мышление, исследовательская деятельность

SUMMARY
THE ESSENCE AND OPPORTUNITIES OF PROJECT-BASED LEARNING IN
TEACHING FINE ARTS

Christina Avagyan

This article investigates the role of project-based learning in the process of teaching visual arts, particularly from the perspective of developing students' creative, research, and collaborative competencies. The object of the study is the process of teaching visual arts in a general education school, while the subject of the research is the pedagogical potential of applying project-based learning within this process. The aim of the article is to substantiate that project-based learning can transform visual arts lessons into an active research-oriented and creative process, in which the learner not only acquires artistic knowledge, but also independently explores cultural, social, and aesthetic issues. The results of the experimental work conducted within the framework of the study indicate that project-based activities contribute to the analysis of information, the visual interpretation of ideas, group interaction, and the development of creative solutions. It is concluded that project-based learning enhances the effectiveness of visual arts education by fostering proactive, responsible, and independently thinking learners who are able to respond to cultural issues through art.

Keywords: *project-based learning, visual arts education, creativity, research activity.*

Հոդվածը ստացվել է՝ 04.07.2026

Հոդվածն ուղարկվել է գրախոսման՝ 05.07.2026

Հոդվածը երաշխավորվել է տպագրության՝ 17.08.2026